

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 koronára.
Egyre szűk és 6 mfr.

MÉRJELENI HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági közgyűlést
megelőző és követő napon.

A VÁROS

ZERKENSZTŐSÉG ÉS KIADÓHVATAL:
Városi nyomda.

Ide küldendők a kéziratok és
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI NYOMDA.**

Vásárcsarnok-intézmény.

(R) Habár vásárcsarnok-intézményről látszólag csakis nagyobb, jelentékenyebb városknál lehet szó, lényegében egy város élelmiszerét minden tekintetben biztosító, rendezett piac fogalma, szervezete, közel áll a vásárcsarnoki intézményhez, melynek lényegét e cikkben ismertetjük.

Hazánkban alig egy-két város van, mely vásárcsarnokkal bír, vagy azt a közel jövőben felállítaná; de sok oly város van hazánkban, melynek rendszeres, biztos élelmiszerre már szervezett igényel és ezek másrészt oly nagyobb vidéki góczpontok, melyek a vidék terményeinek gazdaságos kihasználása és legjobb értékesítésére biztos piacot nyújtanak.

A vásárcsarnoknak tehát kettős rendeltetése van. Nálunk csakis Budapesten és Fiumén van, és Pozsonyban már közel jövőben lesz vásárcsarnok.

De ez intézmény nemcsak közgazdasági, hanem különösen közegészségügyi szempontból is kiválóan fontos, mert a szabad piacon az összes élelmi szerek szorgos ellenőrzése, megvizsgálása csaknem lehetetlenség s ezáltal azok hamisítása ellen óvakodni alig lehet.

Nálunk még csaknem egészen új intézményszámba megy, mert a székesfehérvárosi első központi vásárcsarnok 1897-ben kezdette meg működését. Külföldön már régóta állanak fenn hasonló intézmények, és ezeknek tanulmányozása az ott szerzett tapasztalatok felhasználásával, de egyszersmind a magyar különleges viszonyok teljes ismerete, mérlegelése és figyelembe vételével jött létre a központi vásárcsarnok, amelyet rövid néhány év alatt a kerületi (fő-) vásárcsarnokok követtek.

A vásárcsarnok a gazdasági termények és piaci áruk jó és kényelmes értékesítésével a gazdák, termelők anyagi helyzetének javulásához is nagyban hozzájárul.

Magyarország lakosságának zöme gazdálkodó, termel és elad, a gazdag magyar föld híven és bőven meghozza a maga termését, csak az a baj, hogy mindeddig nem volt olyan góczpont, hol ezt mindenkor gyorsan és biztosan értékesíteni lehetett volna. Ezen a visszas állapoton is akartak segíteni, mikor életbe léptették a vásárcsarnokok intézményét, hogy míg egyrészt a főváros lakosságának jó és olcsó élelmiszerét biztosították, másrészt ez intézménnyel az egész ország mezőgazdaságát támogatják, elősegítik abban a természetes törekvésben, hogy Magyarországon egészséges élelmiszer-kereskedés fejlődjék, mely egyrészt a fővárost ellátja a szükséges élelmiszerekkel, másrészt azonban a termelés feleslegét külföldre viszi és ott a magyar termékeknek piacot szerez.

Hogy minő áldásos hatása volt ez intézmény létesítésének, mi sem bizonyítja jobban, minthogy azóta megszűnt az az előző években gyakran előforduló eset, hogy a budapesti

piacnak nem volt árukészlete és egyes árucikkek márol holnapra rohamosan és aránytalanul megrádráltak.

Ez az eset most nem történhetik meg, mert a vásárcsarnokok jó eleve gondoskodnak, hogy annyi készletük legyen, hogy termései akadályok esetén, minő hófúvás, közlekedési zavar stb. esetén a főváros közönsége legalább a legszükségesebbet fennakadás nélkül beszerezhesse.

Ami áll a fővárosra, az áll a nagyobb vidéki városokra is. Ott is, ha nem is az egész országból, de sok helyütt nagy és kiterjedt vidékből a termelők a nagyobb városok felé gravitálnak és sok nagy vidéki várost a környékbeli falvak lakossága lát el élelmiszerekkel, ha nem is oly nagy arányban, mint a fővárost, hol az ország összes termelőinek termékei kapnak elhelyezést a központi vásárcsarnokban. Itt bonyolódik le a nagyban való, tehát a tulajdonképeni élelmiszerkereskedés, itt székelnek a hatósági közvetítők, kik hatósági felügyelet alatt állanak. Ide érkezik minden áru, ők — a hatósági közvetítők — képezik a közvetítő kapcsolatot a termelő és fogyasztó közönség között, mert a hatósági közvetítők nem kereskedők, ők nem vásárolhatnak semmit, hanem csak eladhatnak és így a termelő és fogyasztó közönség érdekeit egy helyen képviselik és egyetlen és fő törekvésük csak az lehet, hogy minél nagyobb forgalmat csináljanak.

Egyébiránt a hatósági közvetítők jogait és kötelességeit külön hivatalos szabályrendelet írja körül és állapítja meg.

Minden termelő maga is árulhat a csarnokokban.

Aki maga akarja árúját a vásárcsarnokok egyikében eladni, az egy árusító helyet kér és ott helyet foglal. Ily árusító helyek kibérelhetők egy napra, vagy mindjárt az egész hónapra.

A havi bérlet miatt az illető csarnok felügyelőségéhez kell fordulni. A hónap 15-én túl már csak a napi bérben adhatnak ki helyek.

A helybért négyzetméterenként kell fizetni, mindig előre. Havi bérben minden hely olcsóbb, mint napi bérben.

A beküldők közvetlenül is fordulhatnak hatósági közvetítőkhöz, kiknek nevét és üzleti tudósításait a «Hivatalos Vásárcsarnok Értesítő» állandóan közli.

Aki a vásárcsarnokban saját terményeit, vagy a nagyban való vásárlás útján szerzett árut értékesíteni akarja, az a vásárcsarnokok részére megállapított rendszabályokat betartani köteles, melyből különösen kiemelnék a következőket:

Főkéllék, hogy az élelmiszerek jók, egészségesek és hamisítatlanok legyenek, romlott vagy romlásnak indult élelmiszereket a vásárcsarnokban el nem helyezhetők.

Vikékről származó hus, leölt állatok, leölt baromfi stb. eladás előtt szakértőleg megvizsgálandók s amellet az elárusító által az is igazolandó, hogy az illető állat a levágáskor egészséges volt.

Az élelmi cikkeket a legnagyobb tisztasággal kell kezelni s ezek eladásával ragályos vagy undort gerjesztő betegségekben szenvedők, valamint piszkos öltözeti egységek nem foglalkozhatnak.

Alkuszók a vásárcsarnokban nem működhetnek.

Az árusítók csak törvényes és hitelesített jó mérlegeket használhatnak. A kiszolgáltatót mérték ellenőrzésére hatósági mérlegek állíttatnak fel, melyeket a közönség kíváncsra mindig díjtalanul használhat.

Az árusítók ellenőrzésére a vásárcsarnokok igazgatósága van hivatva.

Egyes kivételes alkalmakkor, továbbá gyümölcsérés idején szeszonpiacokat engedélyez a vásárcsarnok igazgatósága.

B szeszonpiacok természetesen első sorban nagyobb gyümölcsforgalom lebonyolítására szolgálnak, de itt a kicsinyben való elárúsítás tilos.

Miként már fentebb említettük, a vásárcsarnokok egyik legfontosabb tényezője a hatósági közvetítő.

Hatósági közvetítők lehetnek oly egységnek, kik hivatásuknál, kereskedelmi szakismereteiknél, valamint vagyoni állapotuknál fogva biztosítékokat nyújtanak, hogy az árúk értékesítésének közvetítését megbízhatóan és az intézmény céljának megfelelően gyakorolni fogják, kik kellő garanciákat nyújtanak arra nézve, hogy a beküldött árúkat a lehető leg-rövidebb idő alatt elhelyezni, illetve eladni képesek és az eladás megtörténte után a termelővel vagy a beküldővel azonnal leszámolnak és neki az eladásnál elért összeget megküldik.

A hatósági közvetítő a jogosítványában megállapított közvetítés díjnál magasabb vagy azon kívül más díjat fel nem számíthat; kivéve az áruküldeményre sajátjából előlegezett s arra szükségképp, vagy hasznosan fordított közpénzkiadásokat vonhatja le az eladási árból, mely levont összegeket az elszámolási értesítvényben részletesen kitüntetni tartozik.

A megbízó azon árat, melyen alul az áru el nem adható, megszabhatja.

A megbízó kívánhatja, hogy az érdekében tett kiadásokat a hatósági közvetítő hiteles okmányokkal igazolja s amennyiben az elszámolás ellen alapos kifogása van, annak átvizsgálását és az üzleti könyvekkel való összehasonlítást kívánhatja, ha azt a vásárcsarnok vezetőjének az értesítés vételétől számított öt nap alatt megküldi.

A közvetítési díj a bruttó-bevétel 8 százaléknál magasabb nem lehet.

Az árúknak egészséges, élvezhető állapotban tartására szolgálnak a hűtő-készülékek, melyeket az árusítók a kiszabott díj befizetése mellett használhatnak.

A vásárcsarnoki intézményhez közel hasonló czélból alakulnak egyes városokban a piac-ellátó szövetkezetek, melyek a piacot élelmi szerekkel ellátják, a tagokat élelmi cikkeik termelésében irányítják; és lehetővé teszik, hogy a távolabb lakó termelői terményeit megbízhatóan napi ár mellett eladhassák, anélkül, hogy a vására mindenkor el kellene mennie.

Városi szabályrendeletek.

Egy látszólag jelentéktelen, de a gyakorlati életben annál fontosabb ügyre kíváncsok a városok nagy részének figyelmét felhívni. Míg a német városok csaknem kivétel nélkül szorgosan, rendszeresen összegyűjtik szabályrendeleteiket és egy „Bürgerbuch der Stadt...” alakjában minden polgár részére könnyen hozzáférhetővé teszik, addig nálunk csak kevés város van, mely szabályrendeleteinek önműködő könyvében összegyűjtötte volna.

Tudjuk, hogy minden városnak megvannak saját szabályrendeletei, melyek a helyi viszonyok merlegelésével, közigazgatási, közegészség-

ügyi, közgazdasági, építkezési stb. ügyeit ölelik fel és törvény erejével bírnak a város polgáira. A városi éret és a közigazgatás, közrendészet ez az ága folytán általában vannak a szabályrendeletek, melyek a viszonyok változása és újabb szükségletek és a haladás folytán még folyton szaporodnak. Ott, hol az érvényben lévő szabályzatok összegyűjtve nincsenek, ott nemcsak a város polgárai, de a sőt gyakran a szakíztiszviselő sem tud rólok, bármily áratos egyébként a közigazgatás illetéggében.

Éppen ez okból nagyon időves és célszerű a németek azon gyakorlata, amit néhány város nálunk is követ, hogy minden város szabályrendeleteit összegyűjt; időnként az újabbakkal pótolja, azt a város polgárainak igen könnyen — olcsón — hozzáférhetővé teszi; melyre eléri azt, hogy a polgárok szívesebben házaik szabályrendeleteit, a gyakorlati és a mindennapi élet törvényeit, alkalmazzák és műhelytartás végett megismerik, azzal ellentétben nem helyezkednek.

A tapasztalatból merített meggyőződés az, hogy ez eszmét bármely városban pendítik is meg, a város polgárai mindentől örömmel fogadják és egy idővel intézménnyel gyarapszik a város. E gyűjtémény a városi szükséglet, élet valóságos tükré, vezetője, mely a polgárt az élet ezer kérdésében könnyen tájékoztatja, vezeti.

Jellemző, hogy egy és ugyanazon ügyben alkotott szabályrendelet minden városban más még akkor is, ha a helyi viszonyok más városos egészen hasonlóak és épséggel nem indokolt egy új, más szabályrendelet alkotása. Az új, az eredeti munkára való törekvés serkenti gyakran a szabályrendelet elkészítőjét arra, hogy mindenáron más készít a meglevőnél.

De nem ritka az az eset sem, hogy egy és ugyanazon ügyben több szabályrendelet van, különféle intézkedéssel, anélkül, hogy a legújabbal egyidejűleg a régibbet hatályon kívül helyezték volna; sőt közrendészet, közigazgatási illetet hoznak, mely az érvényes szabályrendelettel ellenkezik és mindez azért, mert a szabályrendeletek összegyűjtve nincsenek; holott ezzel könnyen áttekinthető, tanulmányozható lennének és mindenki elsajátíthatja és minden újabb köztisztviselő kényelmesen megismerhetné.

Ami körülmény, hogy a gyűjtéményt könyv alakjában minden érdeklődő kényelmesen megismerheti, lehetővé teszi azt, hogy mielőtt a viszonyok a szabályzat módosítását, javítását vagy teljes átdolgozását szükségessé teszik, úgy vagy a szakíztiszviselő, vagy a közügy valamely embere hamar megadja az impulzust erre.

Igen célszerű e gyűjtéménnyel egybekötve a közigazgatás, közrendészet, adó- és pénzügyről díóhíjban egy kis ismeretért csatolni, mely a kevésbé tájékozottaknak sok hasznos utabiztatást nyújtana és a szabályrendeletek alkalmazását, de sőt a közigazgatást is sok tekintetben gyorsítaná, a város polgárait sok idővesztésig, kellemetlenség- és anyagi károsodástól is megóvná.

Mindezeknél fogva nagyon szükséges és célszerű lenne, ha a városok mindegyike — hol eddig még meg nem történt — összegyűjtén az érvényes szabályzatokat, kellően csoportosítaná, azt a város polgárai közt terjesztené és azt mindenki vagy ingyen, vagy igen mérsékelt áron megszerezhetné.

Corpus Juris.

Villamos világítás, — villamos vasut.

Alkalmasabb időben aligha lehetett volna felvetni, az illetékes köröknél odahatni, hogy a rég óhajtott villamos világítást létesítsék, mint most, mielőtt Debreczen városában előfordult az a páratlan eset, hogy a gázgyárban történt robbanás és tüzeset következtében a városban három teljes napon keresztül nem volt világítás és magánfogasztók kénytelenek voltak a gázt petróleummal és gyertyával pótolni.

Nem kutatjuk, mi idézte elő a sajnálatos esetet, de azt mindenkinél kellemesebb, hogy nem szabad előfordulni, hogy egy ilyen nagy város napokon át világítás nélkül maradjon.

De ha már megtörtént, senki sem nyújthat biztosítékokat az iránt, hogy jövőben talán valami véletlen, vagy más előre nem látott hasonló eset megismétlődhetne a légszeszgyárban és a város ismét világítás nélkül maradhatna.

Ez ellen minden orvoslást meg kell tenni. A rendelkezésre álló eszközökkel és módokkal oda kell törekedni, hogy a város, bármi történjék is, mindenkor biztosítva legyen az ellen, hogy sőtötben ne maradjon.

Ha má már villamos világításunk lenne, semmi nagyobb zavart nem okozott volna a gázgyári robbanás. Mert ha nem is volt gáz, lett volna villany.

Elodázhatatlan a város érdekében a villamos világítás létesítése.

A villamos telep felépítése ügyében az előmunkálatok már folyamatban vannak. Aki figyelemmel kísérte az erre vonatkozó, csak a közel multban megjelent hírlapi közléseket, tudja, hogy a kiküldött szakértőknek a tanáchoz betejeszett jelentése és az ezzel kapcsolatosan bemutatott számítások azt mutatják, hogy a város a villamos telep kiépítésére rá nem fizethet, még az esetben sem, ha a helyi vasutall nem jöhne létre a megegyezés a vasut villamossá átalakítására vonatkozólag.

De ha a város komolyan szándékozik a villamos lightást létesíteni, a város fejlődése, közlekedése és anyagi szempontjából szüksége van arra is, hogy a helyi vasutat villamossá átalakítsák.

Mert hogy a helyi vasut jelenlegi közlekedési viszonyai tükröztetnek, nem elégítik ki a közönség kívánalmait, a vonatok közlekedése semmikép sincs arányban a város fejlődésével, forgalmával, azt nemcsak a közönség, nemcsak a városi tanács, mely évek óta óta törekszik, hogy a helyi vasut közlekedési viszonyait a közönség érdekében megfelelőleg javítsa, hanem maga a helyi vasut igazgatósága is már évek előtt belátta.

Négy év előtt akart ezen a helyzeten változtatni a helyi vasut. Már akkor tervebe vette, hogy a vasutat villamossá alakítja át és ez irányban meg is kezdte a városi tanácssal a tárgyalást. Eredményt azonban nem érték el. Nem pedig azért, mert a helyi vasut akarta a villamos telepet létesíteni és ezzel megvetette volna alapját Debreczenben a villamos világításnak is.

Ilyen módon tervezett átalakítása, tagadhatatlan, ugyan a város anyagi érdekeibe ütközött volna.

Egyetlen egy mód lehetett csak arra, hogy a helyi vasutat villamossá átalakítsák: a város maga állítja fel a telepet és a helyi vasut, mint jelenben a gázall történik, a várostól veszi az áramot, nem pedig ő adja el.

A helyi vasut — mint ismeretes — lemondott arról a tervéről, hogy a városnak konkurrencziát csináljon és hajlandó a villamos vasúthoz szükséges áramot a várostól venni.

Hogy ezen szándéka a legkomolyabb, bizonyosága az a beadvány, melyet mintegy két hó előtt a tanáchoz intézett.

Legfőbb és legjelentősebb része ennek a beadványnak, hogy a helyi vasut át akarja alakítani a vasutat villamos vasutllá és evégből kéri a tanácsot, hogy a tárgyalásokat, melyeket négy év előtt megszakítottak, újból kezdjek meg.

A tanács örömmel fogadta ezt a beadványt és kiküldte megbízottait Vecsey Imre főjegyző, Körner Adolf tanácsnok, Aczél Géza főmérnök, dr. Magoss György főügyész és Debreczeni Jenő gázgyári igazgató személyében.

A kiküldött bizottság már tárgyalta a helyi vasut megbízottjaival, melynek képviseletében megjelent Urbán Adolf kir. tanácsnok, a Magyar Forgalmi r. t. vezérigazgatója is.

A tárgyalások nagyrészt eredményre vezettek. A telepet a város állítja fel, a társaság wattóránként 11 fillért fizet az áramért.

A villamos vasut létesítésével azonban a forgalmi zavarokon nem segítettünk egy, ahogy az szükséges lenne. A forgalmi zavarokat megszüntetni és a közlekedést gyorsabbá tenni csak az esetben lehetne, ha a teherforgalmat a főtérről teljesen eltereljük.

Erre nézve is megegyeztek a kiküldöttek.

A helyi vasut a teherforgalmat a főtéren teljesen megszüntetné és a teherforgalom lebonyolítására a városon kívül egy 4 kilométer hosszúságú új vágányt építtetne, sőt még azt is kitalálása helyezte, hogy a villamos vasut kiépítésétől számított 6 hó alatt, ha a vasut az új üzemben kizeti magát, villamos vasutall létesít a Csapó-utczán a Vilmos huszártáncpályáig.

Egy dolgotban — és ez volt a legfőbb — nem egyeztek meg, de hiszen ez különben úgy is meddő lett volna, mert végérvényesen e tekintetben amugy is a közgyűlés dönt: a koncesszió meghosszabbítása az ütköző pont.

A helyi vasut, tagadhatatlan, nagy anyagi áldozatot hoz a villamos létesítés és az új tehervágány kiépítése esetén.

Majdnem 2 millió koronát fektet be az új vállalatba, mert hiszen annak kell tekinteni — mert még a jelenlegi sikeket sem használhatják — és a befektetett tőkének kamatait meg kell kapnia: Hogy ezt elérhesse a társulat, 25 évi koncesszió meghosszabbítást kér a várostól. Nem számították ki, sok-e ez az idő, vagy nem; — a számításokat most végzik a város megbízottai — de akármint legyen is, egy bizonyos: a város anyagi áldozatot nem hoz és ha másként nem lehet, meg kell adni a kért koncessziót, csakhogy a villamos vasut létesítése dugába ne dőljön és örök időkre eltemetve ne legyen.

A városnak a villamos telepet még akkor is létesíteni kell, ha a helyi vasutat nem alakítanak át villamossá. Kötelezi erre a kereskedelmi miniszterrel, helyesebben az államvasutak igazgatóságával kötött megállapodása, mely szerint a pályaudvart villamos világítással akarja a vasut ellátni. Az ott biztosított és a magánfogyasztás — mert csak természetes, hogy másokat ne említsék — a főtéri kereskedők kivétel nélkül bevezetettik a villamos világítást; — a legcsekélyebb fogyasztás mellett is — mint entebb említem — biztosítja a városnak azt a hasznát, mely a villamos telep létesítéséhez szükséges töke kamatának megfelel.

Ha pedig a helyi vasut is a fogyasztók közé áll be és alighanem ő lesz a legnagyobb fogyasztó, csak természetes, hogy a rendes polgári haszonon felülemelkedik a jövedelem és ki tagadhatná, hogy erre nincs szüksége Debreczen város házipénztárának?

De meg arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy a villamosság megteremtésével a város elősegíti az ipar fejlődését, amire szintén nagy szükség van, mert a villamos áramot ipari célokra is sokan fogják felhasználni.

Igy áll jelenleg ez az ügy. A város, a közönség érdeke követeli a villamos világítást és a villamos vasut létesítést és akkor amikor ez megvalósítható anélkül, hogy a város közönségének anyagi megterhelésétől járna, sőt előreláthatólag a városnak abból haszna lesz, más téren meg kell hozni a városnak minden lehető áldozatot, hogy a villamos vasut kiépülhessen.

A város fejlődésének, felvirágztatásának és a kor vívmányaival együtt haladásának nélkülözhetetlen fontos kelléke egy villamos világítás, mint a villamos vasut és ha közel jövőben Debreczenben meglesz a villamos világítás és majdnem minden perczen villamos vonatok robognak végig az utcákon, senki se vádolhatja, nem vetheti szemére a város vezetőségének, hogy utját állja a város fejlődésének és a korral való haladásának és lehetetlenne teszi olyan esetek megismétlődését, amelynek — sajnos — a gázgyári robbanás következtében a város lakossága kitéve volt.

Loránt (Lów) József.

156.

1885. bkgy.

5954.

Lakbérleti szabályzat.

Érvényes Debreczen szabad királyi város területére.

Általános szabályok.

1. §.

Debreczen sz. kir. város területén a lak- és egyéb helyiségekre vonatkozó bérleti ügyekre nézve, ha a felek a bérleti viszonyt szerződésben másként nem rendezték, ezen helyi szabályban foglalt határozatok tekintetnek irányadókul.

2. §.

A bérleti év negyedei: május 1-én, mint az általános bérlet kezdetén, továbbá augusztus 1-én, november 1-én és február 1-én kezdődnek.

Nyári idényre felvett lakhelyiségekre nézve a bérleti időtartam május 1-én kezdődik és október utolsó napján végződik.

A tisztán árak berakása czéjből felvett helyiségek (áruraktárak) bérletének tartama, — ha külön megállapodás

létre nem jött, — tekintet nélkül a bérösszegre s a kibérelt időpontjára, mindig a kibérelés napjától számított három hónapra terjed.

3. §.

A bér rendszerint Debreczenben és mindenkor előre fizetendő és pedig negyedévenként, meg az, oly helyiségek után is, melyekre nézve a felmondási idő egy, negyedévnél hosszabbra szabott.

Havi bérletnek a bérösszeg havonként előre fizetendő. Nyári idényre felvett lakhelyiségek után az egész idényre járó bér május 1-től, később felfogadott lakások után pedig a felfogadás napjától számított 3 nap alatt előre fizetendő.

4. §.

A bérfizetés minden negyedév, havi bérletnek pedig a hó 1-ő napjának esti 6 órájáig teljesítendő.

Beköltözés esetében a házber minden esetre a beköltözés megkezdése előtt fizetendő le.

5. §.

A bérleti szerződés, akár szóval, akár írásban kötöttet, — foglaló nélkül is érvényes; de ha a felek részéről foglaló kötöttet ki, a szerződés csak a foglaló teljes lefizetéseig tekintetik megkötöttnek.

Amidőn foglaló kötöttet, ki anélkül, hogy mennyisége meghatározottat volna, ez esetben az egész évi bérösszeg 5%-ka, havi bérletnek pedig a havi bérösszeg 20%-ka fizetendő foglalóként.

6. §.

Melék járulékok, például világítási, szemétkihordási, csatorna- és emésztőgödör-tisztítási díjak stb. a bérletől csak az esetre követhetők, ha azok fizetése, illetőleg teljesítése kikötöttet.

7. §.

A felmondási idő rendszerint negyedéves, kivéve a havi bérleteket, melyeknél a felmondás a lejárát előtt 14 nappal eszközölendő.

Félévi a felmondási idő a következő bérleteknél:

1. A belvárosban 500 ft.
2. A külvárosokban 120 ft., és ezt meghaladó minden lakásnál.
3. 400 ft. és ezt meghaladó
 - a) boltoknál,
 - b) ügyirokai és kereskedelmi irodáknál,
 - c) raktáraknál és raktárul szolgáló térségnél és pinczénél.
3. Bérösszegre való tekintet nélkül:
 - d) szállodáknál,
 - e) kávéházaknál,
 - f) vendéglőknel,
 - g) sütőműhelyeknél,
 - h) gyáraknál

és ezen helyiségekhez tartozó s ezekkel egyúttesen kibérelt lakások, raktárak, istállók, padlász, pincze s egyéb hárszéknel.

Egy évi a felmondási idő bérösszegre való tekintet nélkül; nyilvános és magán tanintézetek, hatósági és hatóságilag engedélyezett magán jótékony intézetek, gyógyszerárak s ezekhez tartozó, vagy ezekkel egyúttesen kibérelt helyiségekre nézve.

4. Oly lakásokra vagy épületrészekre, melyekkel egyúttesen nem csupán élvezetreszánt kert, avagy gazdasági célra használt földterület is lón kibérelve, nemkülönben gazdasági épületek bérletének felmondására: nem a jelen lakbérleti szabályok határozatai, hanem a haszonbérlet általános elvei alkalmazandók.

A szabályszerű felmondási idő eltelte előtt a bérelemes hatályba nem lép.

A negyedéves felmondás alá eső bérletnek a novemberi negyedkor, a féléves felmondás alá eső bérletnek az augusztusi negyedkor és az egyéves felmondás alá eső bérletnek a februári negyedkor, vagyis mind három esetben február elsején kezdődő hatálytalj bérbeadó a bérlet fel nem emelheti.

8. §.

A felmondás mind a bérbeadó, mind a bérlo részéről az évnegyed első 1—14 napjának déli 12 órájáig, akként intézendő, hogy a költözködes ideje csak a május, augusztus és november havi évnegyed kezdetére essék. — A költözködes tehát, a 9. §-ban foglalt eset kivételével, a februári negyed kezdetére nem eshetik.

9. §.

Ha azonban a lakbér nem fizetettett le, a háztulajdonosnak a lakbér teljes lefizetéseig joga van ezen határidőn túl is felmondani, sőt ha a lakbér a folyó negyedév utolsó napjáig sem fizetettett le, akkor a bérlet a negyedév végével meg azon helyiségre nézve is, melyek iránt negyedévnél hosszabb felmondás van kikötve, vagy melyek hosszabb időre szerződés, mellett adattak ki, s e szerződésben elenkező kikötés nem foglaltatik, felmondás nélkül lejárnak tekintetik és bérlo a bérbeadó kívánságára azonnal kiköltözni tartozik.

A bér nem fizetés-okából történt felmondásnál a költözködes a februári negyed kezdetére is eshetik.

Az első negyedi bérösszeg teljes lefizetése előtt bérbeadó a költöztést tűrni nem tartozik és amennyiben a bérösszeg a be nem költöztött fel által az évnegyed kezdetétől, illetőleg a szerződésileg kikötött költözködesi időtől számított 3 nap alatt sem fizetettett le, bérbeadónak joga van a bérleti viszonyt a foglaló megtartása mellett megszüntetni tekinteni, vagy pedig a felmondási időtartamra a helyiséget a bérlo kárára és veszélyére másnak bérbeadni s a bérkülönbözött, vagy ha a bérbeadás nem sikerül, a szabályszerű felmondási időre járó bér, a foglaló betudásával követelni.

10. §.

A bérlo mindjárt a bérletemény felvételkor kijelenteni tartozik, hogy mi célra kívánja azt használni.

A bérletemény csak a bérlet megkötésekor megállapított módon használható.

Amennyiben a bérletemény mi célra leendő használatra a kibérelt alkalmával meg nem állapított, ez esetben bérbeadó nem köteles oly használatot tűrni, mely a bérletemény természetével és rendeltetésével vagy a bérletemény bérbeadó előtt tudvalevő foglalkozásával ellenkezik; továbbá amely a bérletemény sérelmével vagy veszélyeztetésével vagy a szomszéd lakók nyugalmának szokotlan háborításával jár.

11. §.

Ha a bérleteménynek szerződés vagy szabályellenes használatától el nem állana: ez esetben azonnal jogosult bérbeadó minden felmondás és a már előre teljesített bérfizetés visszakövetelhetése nélkül a bérleteménynek 23. §-ban meghatározott költözési idő alatt leendő kiürítését követelni; a fentebbi szerint visszatartott bérösszeg azon része azonban, melyet a bérbeadó a nettalán újabb bérletől kárpótlásképen nyerhet, az elköltözött volt bérletemény visszafizetendő.

12. §.

Ha a bérlo a kibérelt helyiségben vagy annak egy részében a személy- vagy vagyongonbiztonságot veszélyeztető foglalkozást rendőri tilalom dacára folytat, akkor kiköltöztetését a bérbeadó előzetes értesítése mellett a rendőrség hivatalból eszközli.

13. §.

Szabadszemélyek (kéjnek) beköltözését, amennyiben a bérbeadó előtt új műmögök a bérlet megkötésekor tudva nem volt, a bérbeadó eltilthatja, vagy ha már beköltözött volna, azok azonnali kiköltöztetését rendőri uton szorgalmazhatja.

Ezen, valamint az előző §. esetében is bérlo a bérfizetés tekintetében irányában helyiségekben marad.

Ezen, valamint az előző §. esetében a bérbeadó és bérlo közt a bérleti viszonyból felmerülő magánjogi kérdések (bérfizetés, albéreadás, törvényes zálogjog stb.) érintetlenül maradnak, esetleges elbíráslásuk az illetékes bíróságokat illeti.

14. §.

Egyik lakó sem tartozik azt tűrni, hogy azon házban, melynek egy részét bérben bírja, akár bérlő, akár albérlő minőségben szabad-személy lakjék vagy tartózkodjék. — Amennyiben bérléado ezek eltávolítását a lakó felszólításától számított 3 nap alatt a rendőrségnél kérelmezni elmulasztja, vagy eltávolításuk a bérléado és kéjnök közötti bérleti viszony magánjogi természeténél fogva nem lehetséges, joga van a lakónak a bérletet bérléado kárára és veszélyére megszünteteni, kivéve, ha ezen jogáról a bérbe vételkor lemondott.

15. §.

A fentebbi §§-ok azon intézkedései, melyek bérlet a bérlemény szabad használatában korlátozzák, a bérléadót is kötelezik.

16. §.

Bérlő tartozik a felmondott helyiség megtekintését délután 12 óráig és délután 3 óráig 5-ig megengedni, s ha maga honn nem tartózkodnék, ez iránt köllőleg intézkedni.

Ha bérlő e szabályt előleges figyelmeztetés után sem tartaná meg: bérléado a helyiséget rendőri segély igénybe vétele mellett bérlő költségére kinyitathatja, megtekintés után azonban, az ily eseteknél alkalmazni szokott köllő rendőri személy jelenlétében ismét bezárando.

17. §.

A bérléado köteles a bérleményt a meghatározott költözési időben a helyiség minőségének megfelelőleg használható állapotban átadni.

A bérlemény használatát gátló hiányok — amennyiben ezek helyreállítása tekintetében a felek meg nem állapodtak volna — a beköltözési idő elérkeztekor kérendő bírói szemle után állapítandók meg.

18. §.

Ha a szemle oly javítások szükségét állapítja meg, melyek teljesítése ideje alatt a bérlemény használható, bérléado köteles ezeket a legrövidebb idő alatt eszközölni, ha pedig ezt megtagadná, vagy kötelezettségét elmulasztaná, jogában van bérlőnek a javításokat bérléado költségén a bérösszegbe való betudás mellett megtétni.

Ha azonban oly lényeges javítások vagy átalakítások szükségese állapítanak meg, melyek megtétele avagy melyek teljesítésének ideje alatt a bérlemény, vagy annak nagyobb, illetve nélkülözhetetlenebb része használható nem volna: köteles azokat bérléado a szemle foganatosításától számított 14 nap alatt helyreállítani.

Ha bérléado ezt megtagadná, vagy elmulasztaná, bérlő a szerződéstől elállhat, mely esetben bérléado a bérlőnek kártérítést tartozik a bérlemény nem használhatóságából eredett kárért.

19. §.

Az előbbi 18. §-ban megszabott határozatok irányadók az esetre is, ha az előadott hiányok bérlő hibáján kívül a bérlet tartama alatt állanak be.

20. §.

Bérlő köteles az általa kibérelt helyiségeket tisztán és jókarban tartani s a bérlet letételével szintén használható karban és tisztán átadni.

Jó karban tartás alatt nem értetik azon hiányok pótlása, melyek a bérlemény természetes és rendes használatá folytán állottak be.

A lakók közös használatára bocsátott tárgyakon a bérlő vagy hozzátartozói által elkövetett kárért bérlő felelős.

21. §.

A házulajdonos köteles a bérlők közös használatára szolgáló épületrészeket, u. m. udvart, kapualját, a kapu szabad bejáratát, lépcsőket, kutat, csatornát, árnyékszékeket stb. tisztán és jókarban tartani, köteles a bérlőket, ahol ház-mester nincs, utca-ajtókulccsal ellátni s általában mindazt eltávolítani, ami bérlőket a bérlemény szabad használatában gátolhatná.

22. §.

Bérlőnek joga van a kibérelt helyiségekre a beköltözést a negyed első köznapján reggeli 8 órakor megkezdeni, ugyanakkor az előbbi bérlő a kiköltözést akként tartozik megkezdeni, hogy a szállás nagyságára való tekintet nélkül ugyanaz nap legalább két szoba kiürítve és átadható legyen.

E szerint az egy, vagy két szobából álló helyiség a kiköltözés napján egészen, ha pedig a lakás több szobából áll, második napon további két szoba, a harmadik napon pedig az egész lakás kiürítendő és átadandó.

Boltok, továbbá ipari és kereskedelmi célokra felvett helyiségek, ha negyedévi felmondással bírnak, az első nap alatt, ha pedig félévi felmondással bírnak, 3 nap alatt teljesen kiürítendő.

Havi bérletnek a helyiség a lejárat utáni nap déli 12 órájkor már kiürítendő.

23. §.

A kibérelt helyiségeket csak bérléado beleegyezése mellett lehet másra átruházni, és azokat egészen vagy részben csak azon esetben lehet albérlébe adni, ha bérléado a bérlet megköteések, vagy meghosszabbítások az ellenkezőt ki nem kötötte.

Kizárólag lakás céljaira felvett helyiség azonban a bérbevevő elhalálása, vagy a város területéről hivatásánál fogva kénytelen állandó eltávazása esetén, ha bérléado a bérleti viszonyt megszüntetnek tekinteni vonakodnék, ellenkező kikötés esetén is egészen vagy részben albérlébe adható.

24. §.

A bérösszeg megfizetésének kötelezettsége bérbevevőt és közös háztartásban élő hitestársát egyetemleges kötelezettséggel terheli.

Míg a lakbér meg nem fizetetik, a bérléado jogosítva van azon ingóságok elszállítást, amelyekre őt törvényes zálogjog illeti — szükség esetében a rendőri segédlet igénybe vételével is — megakadályozni.

25. §.

Ha a bérkövetelés vagy az előző §-ban említett jog vitásá válik, köteles leendő bérléado azon bérleti követelést, melyre megtartási jogát alapítja, a bérlőnek ebbeli felszólítástól számított 3 nap alatt, vagy amennyiben az illető bérkövetelés még le nem járt volna, a követelés lejáratú idejétől számíva 3 nap alatt az illetékes bíróságnál annyival inkább érvényesíteni, minthogy különben a visszatartott ingók tekintetében kézi zálogjogát elveszti.

Azon lejárt vagy lejárandó követelés és járulékaiknak kifizetésével vagy bírói letétbe helyezésével, melyre bérléado törvényes zálogjoga kiterjed, a zálogjog azonnal megszűnik.

26. §.

A kibérelt helyiség külső részén javítások vagy átalakítások csak a bérléado beleegyezése mellett s az általa meghatározott módon és kiterjedésben eszközölhetők.

Oly javítások, melyeket a bérlő akár csiny, akár kényelem tekintetéből a kibérelt helyiség kül- vagy belfalán, ajtóin, ablakain vagy padlózatán stb. tetetett, — ha csak a házulajdonos és bérlő közt e tekintetben külön megállapodás léte nem jött, — a kiköltözéskor minden megtérítés nélkül a házulajdonos sajátjává válnak.

27. §.

Falak lebontása, áttörése, ajtók, ablakok befalazása s általában bármily átalakítások csak a házulajdonos beleegyezése és a fennálló építési rendszabályok megtartása mellett történhetnek.

28. §.

Cég- és czimtlábak a házán kül- vagy belrészén csak a házulajdonos beleegyezése mellett alkalmazhatók.

Ha ezek kiterjedése és helye tekintetében meggyezni nem tudnak, az eldöntés a szabályszerű felelősségi jog fenntartásával első fokban a rendőrkapitányságot, második fokban pedig a tanácsot illeti.

Mindezeket a kiköltözéskor bérli tartozik eltávolítani s mindent az előbbi állapotba visszahelyezni.

29. §

A házmester — ott, ahol ilyen létezik — ezen állásban a lakók irányában a házrend, tisztaság és csend fenntartására van hivatva s ezt teljesíteni köteles.

Jelen szabályok felmondásra vonatkozó intézkedései a házmester által ily minőségben berfizetés nélkül birt. szállására nézve nem alkalmazandók.

30. §

A felmondás vagy magán uton vagy közjegyző által teljesíthető.

A magán uton felmondó felü. joga van a felmondás megtörténetéről írásbeli elismervényt kívánni s ha a felmondás szenvedett fel ily elismervényt adni nem akarja, a felmondás két tanu jelenlétében ismételtetik.

Atmeneti intézkedések.

31. §

Jelen lakbérleti szabályzat misztéri jóváhagyás és szabályszerű kihirdetés után jogerőre emelkedik.

32. §

Minden ezen szabályokkal ellenkező lakbérleti szokás hatályon kívül helyeztetik.

33. §

A jelen évből az eddigi szokás szerint pünkösdtől pünkösztig megkötött lakbéri szerződések — tekintettel a jelen szabályzat 2. §-ban meghatározott bérleti évenyegredekre és a 7. §-ban megállapított felmondási intézkedésre — 1886. évi május 1-én megszűnnek.

Amennyiben pedig 1886. május 1-től pünkösztig terjedő időre a berlemény után bérösszeg fizetett volt, ezen időre eső bérösszeg a tulajdonos által a bérlőnek visszafizetendő.

Kelt Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1885. szeptember 23-án tartott üléséből.

Hírek.

Valami az asztalokról. A múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőjének nevében *Sealay Imre* h. országos főfelügyelő értesítette a városi tanácsot, hogy a város határában tervezett kátfalást nem tartja elég gyümölcsözőnek, mivel a felsorolt monostorok helyén régi talpastralat szerűs a régi kúcskresők századok óta minden talpastralatnyi területet átkutattak. Ezek helyett inkább azon kisebb halmok rendszeres felásását tartom czékyszerűbbnek, melyeken a véletlen már felszínre hozott néhány leletet. E tekintetben a *bityaly-halom* s a halapi népvándorlás korabeli sírműze jöhet számításba, mint amelyek szinte biztos eredményt kecsesgítenek. E két felhelyen a kedvező időjárás beálltával legott munkába foghatnak a keresők.

A debreczeni gazdasági ismétő iskola. A belügyminiszter a köznevelés határozatát, melylyel 43.505 korona költség keretén belül gazdasági ismétő iskola felállítását mondotta ki s a szükséges elő és holt leltár beszerzésre 6495 koronát, továbbá 20 kat. hold földet engedélyezett és elhatározta, hogy az ekként felmértől 50.000 korona költség a 17 millió konverziós kölcsön keretéből felvétecsék, jóváhagyta.

Debreczen a Bocska-szoborra. Debreczen sz. kir. város a Böszörményben felállítandó Bocska-szoborra 500 koronát adományozott. Ezen összeget Rásó Gyula, kir. tanácsos alispán a tanácsához küldött átiratban a szoborbizottság nevében megköszönte.

Városunk országgyűlési képviselői. Városunkban f. hó 26-án történt képviselőválasztás alkalmával az egyesült ellenék jelöltje jutottak győzelemre. Az I. kerületben dr. *Thaly Kálmán*, a II. kerületben *Bakonyi Sámu* dr. és a harmadikban *Szabó Kálmán* győzött. Új képviselőinket igaz szívvel üdvözlöjünk, mert meg vagyunk győződve, hogy tehetségüket, befolyásukat városunk haladás érdekében mindenütt fel fogják használni. A választás példás rendben folyt le és sehol sem történt rendezetlenség.

Angol plaidek és takarók, svéd borkabátok Borsos Katánál.

Uri divat, kalap és fehérnemű üzlet Békés Lajos Debreczen, Fiacs-u. 44. dr. Ujfalussy-kész Angol női bluzsokat, férfi fehérneműeket és kelenygyéket mérték szerint a legszebb kivitelben készíti.

TÓTH BELA

— gyógyszer-tára és illatszert-raktarában —
— gyógyszeres- és illatszerek —

a legnagyobb választékban kaphatók.

— Eredeti francia és angol gyártmányok. —

569.

1905. szám.

Arverési hirdetés.

Debreczen sz. kir. város tanácsa részéről ezennel közzhírté tétetik, miszerint a város tulajdonát képező, az állami gyermekmenhely mellett fekvő, mintegy 3 holdnyi területű föld 1905. évi március 10-től 1908. évi március 1-ig terjedő három évre a városháza nagy tanácstermében 1905. évi február hó 8. napján d. e. 9 órakor megtartandó nyilvános árverésen haszonbérbe kiadatik fog.

Miről az árverelői szándékozik azzal értesítettek, hogy a föltételek a város számvétségénél a hivatalos órák alatt megtekinthetők s hogy a kiáltási ár 10% a bánatpenzül készpénzben az árverelő bizottság kezéhez letendő.

Kelt Debreczen, 1905. január hó 16-án.

A városi Tanács.

Arlejtési hirdetés.

Mint hogy az 1904. évi december 29-ikére kitűzött arlejtés alkalmával beadott ajánlatok elfogadhatók nem voltak, a debreczeni ev. ref. egyház által létesítendő gazdasági épületek, építési munkáinak biztosítására újból zárt verseny-tárgyalás hirdettetik.

Az előállítandó munkák az ev. ref. egyházi hivatalban a hivatalos órák alatt megtekinthető terv és költségvetés szerint vannak előirányozva.

Ajánlat tehető az egyes munkanemre vagy az összes munkára.

A verseny-tárgyaláson részt vehet minden képesítéssel bíró iparos vagy vállalkozó.

Minden ajánlattevő köteles a pályázat tárgyát képező munka előirányzati összegének megfelelő 5 (öt) százalékos bánópenzben vagy óvadékképes értékpapírban ajánlatához csatolni.

Az ajánlatba hozandó engedmény számmal és betűvel olvashatóan, tisztán kiírandó és ajánlattevő ajánlatában kijelenteni, hogy a tervet, költségvetést, vállalati feltételeket és a helyi viszonyokat ismeri és azokat magára nézve kötelezőnek elfogadja.

A kelőlen felszerelt írásbeli zárt ajánlatok 1905. évi január hó 30. napjának délelőtti 11 órájáig az ev. ref. egyház hivatalánál II. ker. Egyházter 17. sz. nyitandók be.

A beérkezett ajánlatok ugyan az nap délután 4 órakor nyilvánosan bontatnak fel.

Elkésve beadott, kelőlen fel nem szerelt, távirati és utó-ajánlatok, avagy kétséget támasztó kijelentésekkel tartalmazó ajánlatok figyelembe nem vehetők. — Az ev. ref. egyház fenntartja magának azon jogot, hogy a beérkezendő ajánlatok között szabadon válasszhasson, hogy azok mellőzésével a munkák biztosítására más uton intézkedhessék.

Debreczen, 1905. január hó 13-án.

Vescey Imre,
gazd. bizottsági elnök.

HASZNOS!!

és kell tudni mindenkinek Debreczenben, hogy Piacz-
utcza 51. sz. a., a Csanak
fűszerüzlet mellett levő
ruhacsarnok feloszlik és
az ott raktáron levő min-
den alkalomra szükséges
férfi-, fiu- és gyermekruha
mig a készlet tart mesés
olcsó árért lesz eladva.

Mindenki ragadja meg
ezen alkalmat mert ott
kevés pénzért nagy bevá-
sárlást tehet.

Porcellán kályhák

budweissi és honi gyártmányokban.

Cserépkályhák átrakásánál a fűtőképesség tetemes emelésére és a lakás gyors felmelegítésére a feltűnő keltő új tulajdányú **multiplikátor** betétet felelősség mellett ajánlom.

Meidinger rendszerű, valamint multiplikátor-betétű kőpenyes kályhák, acél és zománcozott kőpenyvel.

Kőnyhák, magyar tornyos és francia rendszerben, valamint porcellán burkolatban.

Fűrdőkádak horganylemezből, festve és fűtőkészülékkel, valamint porcellán burkolattal.

Vas- és rézbutorok legnagyobb raktára.

Legelőszőbb bevasárlási forrás.

Tóth Gyula Debreczen, Piacz-u. 20., 27.

60 krajczár

1 liter legfinomabb

ANTRACEN-TINTA.

Piacz-utca 12.

(Stenczinger ház)

a pipirkereskedésben.

Debreczen szab. kir. város könyvnyomdája

Városházépület. (Kossuth-utca.)

A modern technika legújabb vívmányaival felszerelve,

készít mindenféle nyomtatványokat a leggyorsabbtól a legdiszesebbig, jutányos ár mellett.

Meghívók, eljegyzési kártyák, üzleti nyomtatványok, körlevelek a legzárkózottabban állítottak ki. — V ide ki megrendeléseket pontosan eszközöl.

Tartós betűnyomokból készült tömörnyomokkal helybéli és vidéki nyomdáknak, könyvkötőknek jutányos ár mellett a legrovidebb idő alatt szolgálunk.

Sürgönyezim: VÁROSI NYOMDA.
Telefon: 270. — Alapítástól 1561-ben.

Ruhafestő

és vegyszertisztító intézet

RABÉCZY ANTAL

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42-ik sz.

Telefon 323.

720/1905.

Faeladási hirdetés.

A paczi erdőben a város tulajdonát képező és 1904. évben termelt 173 csomó hosszú ákácfa, 80- $\frac{3}{4}$ csomó szőlőkarónak való fa, 84 és $\frac{3}{4}$ m. öl hasított tölgyfa, 2 m. öl nyárfa, 45- $\frac{3}{4}$ öl I. osztályu botfa, 58- $\frac{3}{4}$ öl II-od osztályu botfa a helyszínén 1905. évi január 27-28. napjain nyilvános árverésen fog eladatni; ezen árverésre a venni szándékozók meghivatnak.

Debreczen, 1905. január 19.

A városi tanács.

Lapunk részére

hirdetéseket

jutányos áron felvesz

Szerető István

a városi könyvnyomda üzemeltetésére.

TELEFON 308.

MELOCCO PÉTER

TELEFON 308.

GYÖR. ~ ~ ~ BUDAPEST. ~ ~ ~ DEBRECZEN.

Képviselő: Debreczen és Hajdumegye részére: LUKÁCS VILMOSNÁL, Hatvan-utca 5.

Márványmozaiklap.
Műkő- és Csementárgyár.
Beton és vasbeton.
Építési vállalat.
Átereszek készítése.

Szabadalmazott géppel gyártott **karmantus** és **csömöszölt** Csementesővek, Csatornázás.
Beton és Granito Ferrazo burkoló munkák.

Lukács Vilmosnál kaphatók rendkívül olcsó áron
a JOHN-féle kéménytoldó,

mely minden kémény huzatát megjavítja, füstaklatást megszüntet.

